

Riktlinje för hjälpmedels- förskrivning i Region Kalmar län

Del 1 – Rörelsehinder, talskador, kognitiva och medicinska funktionshinder

Del 2 – Synhjälpmedel

Del 3 – Hörselhjälpmedel

Del 4 – Ortopedtekniska tjänster och hjälpmedel

Del 5 – Övriga hjälpmedel

Principer

Riktlinjerna utgår från de lagar och föreskrifter som är relevanta för området samt FN:s konventioner om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och barns rättigheter - barnkonventionen.

Hjälpmedel i denna riktlinje är, hjälpmedel för det dagliga livet och hjälpmedel för vård och behandling. Med hjälpmedel för det dagliga livet avses individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. Förskrivning av hjälpmedel ska baseras på bästa tillgängliga kunskap.

Hjälpmedel är en del av de samlade habiliterings-, rehabiliterings- och vårdinsatserna.

Personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till hjälpmedel för att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet. Behovet i det enskilda fallet ska vara avgörande för vilka insatser som ges. Barns intressen och behov ska särskilt tillvaratas.

Hjälpmedel ska ses ur samma etiska och prioriteringsmässiga principer som sjukvården i övrigt. Förskrivning av hjälpmedel följer de principer som anges i prioriteringsutredningen

Personer med funktionsnedsättning som har störst behov ska ges företräde till hjälpmedel. Högsta prioritet har de hjälpmedel som är en nödvändig del i en medicinsk åtgärd och hjälpmedel som direkt ersätter eller kompenserar en förlorad kropps- eller sinnesfunktion.

Personer med funktionsnedsättning ska bemötas på ett respektfullt, serviceinriktat och professionellt sätt.

Helhetssyn av personens livssituation ska prägla förskrivningen av hjälpmedel

Förskrivningen ska präglas av delaktighet, jämställdhet och jämlikhet.

Hjälpmedel ska vara en integrerad del i habilitering, rehabilitering eller vård och behandling.

Personer med funktionsnedsättning ska vara delaktiga i hjälpmedelsförskrivningen.

Brukaren ska få information om de hjälpmedel som erhållits vid förskrivning. Vid bedömning som inte leder till förskrivning ska brukare få en allsidig information om andra produkter och tekniska möjligheter som finns för att kompensera funktionsnedsättningen.

Rätten att förskriva hjälpmedel styrs av enskild verksamhetschef, som avgör vem inom berörd verksamhet som har förskrivningsrätt och vilka medicintekniska produkter det avser.

Myndigheter inom hjälpmedelsområdet

Följande myndigheter och verksamheter har betydelse för hjälpmedelsområdet.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen arbetar bland annat med att ta fram och utveckla statistik och regler, till exempel föreskriften SOSFS 2008:1. Socialstyrelsen bidrar också med kunskap som stöd till vården och omsorgen, som till exempel kunskapsstödet inom hjälpmedelsområdet.

Läkemedelsverket

Läkemedelsverket har tillsynsansvar för medicintekniska och specialanpassade produkter och även tillsynen av tillverkare av sådana produkter. Verksamheter som utför specialanpassningar, exempelvis hjälpmedelscentraler, hörcentraler och ortopedtekniska avdelningar ska vara registrerade hos Läkemedelsverket.

Inspektionen för vård och omsorg, IVO

IVO har ansvar för tillsynen över den yrkesmässiga användningen och hanteringen av medicintekniska produkter och över egentillverkade produkter. IVO kan få kännedom om eventuella missförhållanden genom bland annat verksamheternas avvikelserapportering och anmälningar av vårdskador.

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för delaktighet har regeringens uppdrag att verka för att funktionshinderspolitiken ska få genomslag i hela samhället. De arbetar också med välfärdsteknik, som kan vara samma produkt som hjälpmedel men oftast är närliggande teknik.

Sveriges Kommuner och Regioner

Sveriges kommuner och regioner (SKR) är en arbetsgivar- och intresseorganisation där alla kommuner, region och regioner är medlemmar. SKR:s uppgift är att stödja och bidra till att utveckla medlemmarnas verksamhet och har bland annat ett nätverk inom hjälpmedelsområdet.

Lagar och föreskrifter

Hjälpmedelsverksamheten och förskrivning av hjälpmedel regleras av flera olika lagar, förordningar och föreskrifter. Här beskrivs några lagar och föreskrifter som är centrala för hjälpmedelsområdet.

Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

Reglerar sjukvårdshuvudmännens skyldighet att erbjuda hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning i 8 kap. 7 § och 12 kap. 5 §. Det som skrivs generellt om hälso- och sjukvårdens mål, kvalitetssystem med mera gäller även vid hantering och förskrivning av hjälpmedel.

Patientsäkerhetslag (2010:659)

Innehåller bestämmelser om hälso- och sjukvårdspersonalens skyldigheter, behörighets- och legitimationsfrågor samt vårdgivarens skyldighet att bedriva systematiskt patientsäkerhetsarbete. Här står också om att Inspektionen för vård och omsorg, IVO, är tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvården och dess personal.

Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2021:52)

Handlar om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården. Verksamheter inom hälso- och sjukvården som använder medicintekniska produkter är skyldiga att se till att endast säkra och medicinskt ändamålsenliga produkter används. Här tydliggörs vårdgivarens, verksamhetschefens och hälso- och sjukvårdspersonalens ansvar när det gäller användningen av medicintekniska produkter.

Patientlag (2014:821)

Beskriver patientens ställning i vården samt möjligheten att välja hjälpmedel om det finns alternativ, att patienten ska få information om hjälpmedel som finns samt att informationen ska vara anpassad till patienten.

Lag (1993:584) om medicintekniska produkter

Innehåller definition av medicinteknisk produkt och allmänna bestämmelser om hanteringen av medicintekniska produkter.

MDR Medicintekniskt direktiv 2017/745

Reglerar sjukvårdshuvudmans ansvar när det gäller bland annat specialanpassningar och spårbarhet av medicintekniska produkter samt rollen som distributör.

Medicintekniska produkter och medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik regleras av två EU-förordningar, 2017/745 respektive 2017/746. EU-förordningen MDR 2017/745 gäller i alla EU-länder sedan 2021-05-26. Kravet att tillämpa IVDR för medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik gäller från och med 26 maj 2022.

Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2003:11)

Föreskrifter om medicintekniska produkter innehåller krav som ska uppfyllas för att en medicinteknisk produkt ska få CE-märkas (en produktmärkning av EU) och släppas ut på marknaden. Föreskriften innehåller även bestämmelser om specialanpassning av produkter.

Lag (2016:1145) om offentlig upphandling

Ligger till grund för upphandling av hjälpmedel.

Länets organisation för hjälpmedel. Försörjning, ekonomi och ansvarsfördelning

Hjälpmedelsförsörjningen är uppdelad i fyra länsövergripande områden.

- Hjälpmedelscentraler/hjälpmedelsförråd (Kalmar och Västervik)
- Syncentraler (Kalmar och Västervik)
- Audionommottagningar (Kalmar, Oskarshamn och Västervik)
- Ortopedtekniska hjälpmedel (Team Olmed, privat aktör)

Hjälpmedelscentralerna

Hjälpmedelscentralerna har en länsövergripande funktion och tillhör organisatoriskt Region Kalmar län - Region service - Hjälpmedel. Verksamheten omfattar ffa hjälpmedel till barn och vuxna med stöd från regionens habilitering, regionens palliativa vård och medicintekniska behandlingshjälpmedel.

Hjälpmedelscentralerna förmedlar information, konsultation, rådgivning och utbildning samt svarar för administration och service inom sina respektive områden. Förskrivare kan vid behov ta stöd av hjälpmedelskonsulent och tekniker vid utprovning/anpassning av hjälpmedel, ansvaret för förskrivningen kvarstår dock alltid hos förskrivaren.

Syncentralerna

Syncentralerna är enheter inom ögonkliniken Kalmar samt Habilitering Nord. Avdelningarna bedriver synrehabilitering och synhabilitering för länets invånare. Syncentralerna samordnar olika rehabiliteringsresurser och samarbetar med övrig rehabiliteringspersonal inom stat, kommuner och regioner. Syncentralerna svarar själva för inköp och lagerhållning av syntekniska hjälpmedel. All förskrivning av syntekniska hjälpmedel sker vid syncentral.

Audionommottagningarna

Audionommottagningarna är enheter inom öronklinikerna vid respektive sjukhus. Avdelningarna utför hörselprov, utprovning av hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel. Audionommottagningarnas verksamhet riktar sig till hörselskadade och döva i alla åldersgrupper. All förskrivning av hörseltekniska hjälpmedel sker vid audionommottagningen.

Vid anpassning, installation och service av hörselteknisk utrustning svarar öronkliniken Västervik själva för teknisk service, I södra delen av länet utförs service av Medicintekniska avdelningen och installation av öronkliniken Kalmar. Lagerhållning av hörseltekniska hjälpmedel sker vid respektive audionommottagning.

Ortopedteknisk verksamhet

Ortopedteknisk verksamhet bedrivs på entreprenad i Kalmar och Västervik med viss verksamhet vid Oskarshamns sjukhus. Nuvarande entreprenör är Team Olmed - <http://www.teamolmed.se/>

Politisk styrning

Regionstyrelsen i Region Kalmar län fastställer förskrivningsanvisningarna. Förslag till ändringar lämnas av berörda verksamheter, handikapp- och pensionärsorganisationer varefter beredning sker inom hjälpmedelsverksamheten Region Kalmar län.

I dessa anvisningar finns de föreskrifter som gäller för Region Kalmar län. Anvisningarna är uppdelade i fyra delar med ett gemensamt inledningskapitel.

Del 1 – Hjälpmedel vid rörelsehinder, talskador, kognitiva och medicinska funktionshinder

Del 2 – Synhjälpmedel

Del 3 – Hörselhjälpmedel

Del 4 – Ortopedtekniska hjälpmedel

Den politiska styrningen verkställs genom att ansvarig för medicintekniska produkter inom respektive verksamhet (inom Region Kalmar län verksamhetschef), tilldelar förskrivningsrätt till befattningshavare med erforderlig kompetens för hjälpmedelsförskrivning och kompetens i förskrivningsprocessen. I anvisningarna anges yrkeskategorier som utifrån grundkompetens är tänkbara förskrivare. För privata vårdgivare sker beslut om förskrivningsrätt i särskild ordning.

Patientinflytande

I enlighet med hälso- och sjukvårdslagens intentioner ska patienter med funktionsnedsättning tillförsäkras inflytande i frågor som rör hjälpmedelsverksamheten.

Termer och begrepp

Hjälpmedel för det dagliga livet

Individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning
(SOS termbank)

Hjälpmedel för vård och behandling

Förskrivnen medicinteknisk produkt som syftar till att kontrollera, bibehålla eller förbättra ett medicinskt tillstånd och som är avsedd att kunna användas utan hälso- och sjukvårdsutbildning
(SOS termbank)

Bedöma behov av insats

Hjälpmedel är en integrerad del av behandling och/eller habilitering samt rehabilitering och ska komplettera andra åtgärder. Att bedöma behov av insatser handlar om att identifiera hälsotillstånd.

En förskrivare börjar därför bygga sin bedömning på de behov av stöd som patienten själv, eller personer i patientens omgivning, uttalar. Behovsbedömningen ska utgå från patientens hela livssituation, vilket innebär att förskrivaren

måste ta hänsyn till patientens såväl fysiska som psykiska och sociala behov.

Patientens inflytande i förskrivningsprocessen är väsentlig och ska bemötas med respekt. Det gäller att ta tillvara de erfarenheter och kunskaper som finns för att på bästa sätt kunna tillgodose de behov som en funktionsnedsättning innebär.

Förskrivaren ställer sedan de uttalade behoven i relation till andra planerade och/eller genomförda åtgärder, för att därefter välja väg till hjälpmedel.

Planerade och beslutade insatser samt individuella målsättningar ska ingå i rehabiliterings- eller habiliteringsplaner och det är viktigt att tydliggöra målet med förskrivning av ett hjälpmedel. Utgångspunkten är att patientens behov ska tillgodoses med så kostnadseffektiva hjälpmedel och/eller lösningar som möjligt.

Om patienten samtycker bör samordning även ske med andra eventuella involverade verksamhet

Prioriteringar

Förskrivning av hjälpmedel sker utifrån individens behov och den som förskriver hjälpmedel ska beakta såväl effekter på patientens hälsa och livskvalitet som konsekvenser för patienten vid uteblivet hjälpmedel. Förskrivaren ska dessutom ta hänsyn till både hjälpmedlets evidensbaserade dokumenterade effekt för patienten och kostnadseffektiviteten. Det innebär att förskrivaren i valet mellan olika åtgärder alltid bör eftersträva rimliga relationer mellan kostnad och effekt, mätt i hälsa och livskvalitet.

Högsta prioritet har de hjälpmedel som är en nödvändig del i en medicinsk åtgärd och hjälpmedel som direkt ersätter eller kompenserar en förlorad kropps- eller sinnesfunktion.

Förskrivning av hjälpmedel görs efter behovsbedömning baserad på patientens medicinska status och funktionsnedsättning med hänsyn till patientens vardagsmiljö.

Förskrivning ska så långt som möjligt ske i samråd med patienten. Förskrivning ska alltid utgå från enklast möjliga hjälpmedel för att uppnå godtagbar funktion.

Prioriteringsordning

Förskrivaren ska välja hjälpmedel ur det återlämnade sortimentet och därefter nya produkter ur det upphandlade sortimentet. Undantag får endast ske när det finns konkret funktionsmässig motivering. Den utprovningstrustning som finns, bland annat vid hjälpmedelscentralerna, kan vara en hjälp vid val av alternativ utrustning.

Verksamhetschef i samverkan med upphandlande enhet beslutar om inköp utanför ordinarie sortiment, detta när förskrivaren/utprovaren bedömer att en produkt utanför upphandlat sortimentet erfordras för att uppnå godtagbar funktion avseende habilitering/rehabilitering.

Vid förskrivning utanför ordinarie sortiment åligger det förskrivaren att säkerställa att service och underhåll kan ske på ett betryggande sätt.

Stödanordningar och anpassningar till standardprodukter kan förskrivas. Själva standardutrustningen kan dock ej förskrivas. Med anpassningar avses här sådant som ej finns att köpa i öppna handeln.

Produkt som är att hänföra till medicinsk behandlingsutrustning kan endast betraktas som hjälpmedel och därmed finansieras som sådan om produkten kompenserar/ lindrar ett funktionshinder.

Egenansvar

Med egenansvar avses att patienten själv får bekosta hjälpmedlet, t.ex. är hjälpmedel för idrotts- eller motionsutövning egenansvar. Med egenvård avses i hjälpmedelssammanhang alla åtgärder och produkter som individen själv kan besluta om utan att det behöver föregås av professionell undersökning och bedömning. Egenvård innefattar också åtgärder som rekommenderats i samband med professionell undersökning och bedömning då någon professionell utprovning och/eller uppföljning inte behövs.

Hjälpmedel som i huvudsak används på arbetet eller utbildning t.ex. SFI, Kommunal vuxenutbildning, folkhögskola och högskola, finansieras inte av regionen. Patienten rekommenderas att ta kontakt med arbetsgivare, skola och Försäkringskassan.

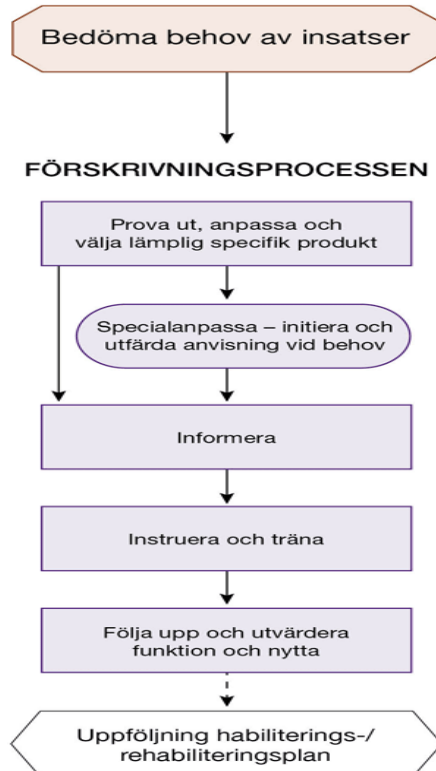
Egenvård

Egenvård kan omfatta såväl kompensering som förebyggande av funktionsnedsättning.

Med egenvårdsprodukter avses produkter som är ett komplement till eller ersättning för sådana standardprodukter som vanligen benämns som grundutrustning i alla hem och som den enskilde har kostnad för. Egenvårdsprodukter bekostas av brukaren.

Förskrivningsprocessen

En medicinsk bedömning är förutsättning för förskrivning och ska genomföras av definierade funktioner och yrkeskategorier inom regionen för respektive hjälpmedelsområde. Om förskrivning är en del i ett teamarbete ska det tydligt framgå av interna rutiner vilka delar av processen som vårdgivarens personal är ansvariga för.

Om förskrivningen innefattar anpassning/specialanpassning skall detta anges separat.

Specialanpassning av ett hjälpmedel innebär ett totalansvar och är inte enbart ett utfärdande av en administrativ handling. Om flera medicinska aktörer medverkar vid specialanpassning,

kvarstår hela ansvaret, inklusive ansvar för uppföljning, hos förskrivaren. I totalansvaret ingår också ansvar för anmälan om negativ händelse och tillbud med medicintekniska produkter till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) enligt SOSFS 2008:1. Lokala tilläggsrutiner kan förekomma.

Uppföljning av förskrivning

Uppföljningsansvaret för en förskriven produkt anges i HSLF-FS 2021:52 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.

Förskrivningsrätt

Rätten att förskriva styrs av enskild verksamhetschef som avgör vem inom berörd verksamhet har förskrivningsrätt och vilka medicintekniska produkter det avses. Förskrivningsrätt innebär ansvar för utprovning information, träning och uppföljning. Privata vårdgivare har förskrivningsrätt endast när särskilt beslut fattas därom. Verksamhetschefen ansvarar för att förskrivaren har den kompetens som behövs för att utföra uppgiften

Verksamhetschefens ansvar enligt Socialstyrelsens författning SOSFS 2008:1

5 § Verksamhetschefen ska, efter uppdrag, ansvara för att

- 1) utse vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska få förskrivningsrätt, och
- 2) göra bedömningar, i enlighet med 3 kap. 7 §, av behörig personals utbildningar och kompetens.

6 § Verksamhetschefen ska, efter uppdrag, förteckna vilka förbrukningsartiklar inom läkemedelsförmånerna som var och en av dem som har förskrivningsrätt får förskriva utifrån vars och ens kompetens.

Exempel på yrkeskategorier som utifrån grundkompetens är tänkbara förskrivare:

- Arbetsterapeut
- Audionom
- Data/IT handledare vid syncentral
- Dietist

- Distriktssköterska/kommunsköterska
- Distriktsläkare - läkare med allmänmedicinsk specialistkompetens
- Logoped
- Ortopedingenjör
- Ortopedläkare med specialistkompetens
- Onkologisjuksköterska
- Optiker vid syncentral
- Ortoptist vid syncentral
- Sjukgymnast/Fysioterapeut
- Specialistläkare – annan specialistkompetens än allmänmedicin
- ST-läkare vid sjukhusklinik
- Synpedagog vid syncentral
- Ögonläkare med specialistkompetens
- Överläkare samt läkare med specialistkompetens vid sjukhusklinik

Om förskrivningsrätten innefattar anpassning/specialanpassning skall detta anges separat.

Specialanpassning av ett hjälpmedel innebär ett totalansvar och är inte enbart ett utfärdande av en administrativ handling. Om flera medicinska aktörer medverkar vid specialanpassning, kvarstår hela ansvaret, inklusive ansvar för uppföljning, hos förskrivaren. I totalansvaret ingår också ansvar för anmälan om negativ händelse och tillbud med medicintekniska produkter till IVO enligt HSLF-FS 2021:52. Lokala tilläggsrutiner kan förekomma.

Det är väsentligt att den resurs som ställs till den funktionshindrades förfogande verkligen utnyttjas. Vid förskrivning av hjälpmedel där kostnaden beräknas överstiga ett ½ basbelopp¹ ska verksamhetschef/ekonomiskt ansvarig chef godkänna att förskrivningsprocessen påbörjas.

Ekonomiskt ansvar

Bedömnings- tillika besöksavgift ska erläggas i enlighet gällande regelverk för avgifter – [Avgiftshandboken - Region Kalmar län](#)

Kostnaden för hjälpmedel belastar förskrivande enhet om inget annat överenskommits.

2023 = ett basbelopp 52 500 kronor. ½ basbelopp 2023 = 26 250 kronor.

Budget för hjälpmedel måste beaktas av respektive verksamhet vid varje plan- och budgetprocess då den är en del av verksamhetens totala budget.

Vid förskrivning av hjälpmedel till utomlänbor ska kostnaden överföras till respektive hemregion, olika regler finns, se vidare under avsnitt "Utomlänbo".

Samverkan

Då en patient kan ha kontakt med flera olika vårdgivare för samma funktionsnedsättning är det viktigt att samråd sker mellan vårdgivarna för att få en samordning och helhetssyn av hjälpmedelsinsatserna. I det fall flera kompetenser behövs för att säkerställa att patienten får lämpliga hjälpmedel ansvarar berörd vårdpersonal för att ett samverkansmöte med berörda kompetenser anordnas.

Hjälpmedel till barn och ungdomar

Enligt artikel 31 i barnkonventionen:
Hjälpmedel ska vara en integrerad del i habilitering/rehabilitering av barn och ungdom med funktionsnedsättning. Grundinställningen ska vara att tillgodose det funktionsnedsatta barnets behov på sådant sätt att barnet kan genomföra de aktiviteter ett icke funktionsnedsatt barn utför. Detta för att barnen ska kunna utvecklas så normalt som möjligt.

Normalt kan endast en uppsättning av ett hjälpmedel förskrivas. Dubbelförskrivning till barn och ungdomar kan vara möjligt där det bedöms orealistiskt att regelbundet transportera skrymmande personligt förskrivna hjälpmedel mellan till exempel föräldrar som inte bor tillsammans, mellan hem förskola, skola, stödfamilj eller korttidsboende. Godkännande av verksamhetschef ska finnas. Är flera huvudmän inblandade ska samråd ske.

Hjälpmedel för sport, motion och hobby

Hjälpmedel för fritidsaktiviteter utanför vardagen (organiserade fritidsaktiviteter) ingår inte i Regionens ansvar. Då förskrivning av dessa hjälpmedel inte kan göras har hjälpmedelsverksamheten ordnat en verksamhet för korttidslån av sådan utrustning. Syftet med denna verksamhet är att hjälpa användarna med förbättrad tillgänglighet till hjälpmedelsprodukter för sport, motion och hobby. Mer information om denna verksamhet och de produkter som ingår finns på 1177.

Kostnadsbärare om annan än förskrivande enhet

Om förskrivaren ska förskriva ett hjälpmedel som kostnadsmässigt kommer att belasta annan förvaltning/kostnadsställe/huvudman eller för utomlänbo annan region, måste denna kostnad sanktioneras av den berörda enheten före förskrivning.

Överföring av förskrivansvar/kostnadsansvar

Förskrivansvaret kvarstår vid byte av kostnadsbärare. Om förskrivansvaret ska följa med måste detta dokumenteras, vilket endast kan ske vid vårdplanering alternativt vid aktiv överrapportering. Detta gäller även när förskrivaren avslutar sin tjänst, överrapportering och dokumentation måste ske för att ansvaret ska överföras till annan förskrivare. Förskrivaren ska i förekommande fall ansvara för att överrapportering sker mellan vårdgivare. Vårdpersonal eller annan utan förskrivningsrätt som uppmärksammat ett hjälpmedelsbehov bör, med beaktande av integritet och sekretess, kontakta behörig förskrivare.

Produkt upphör att vara ett förskrivningsbart hjälpmedel

Förskrivning av hjälpmedel är ett lån som sker utifrån senast beslutade riktlinje. En produkt som tidigare angivits som hjälpmedel kan upphöra att betraktas som hjälpmedel. Produkten skall återkallas alternativt överlåtas till patienten som därmed övertar ansvaret för produkten. Överlåtelse av produkter som återfinns i "Del 1" administreras av Regionservice.

Insatser för att uppnå skälig levnadsnivå får ej vara grund för förskrivning av hjälpmedel, vilket innebär att hjälpmedelsinsatser inte får utnyttjas för att ersätta grundutrustning eller ge standardhöjning.

Funktionshinder som kan kompenseras utan en medicinsk bedömning och där individen bedöms kunna införskaffa hjälpmedlet anses vara egenvårdsprodukter.

Ansvarsfördelning

Förskrivansvar och informationsansvar

Förskrivaren svarar för att patienten lär sig använda hjälpmedlet på rätt sätt. Förskrivaren ska också informera patienten om skötsel, ansvar, reparationer med mera samt informera om vart brukaren ska vända sig vid behov av byte av hjälpmedel samt vart hjälpmedlet ska återlämnas när förskrivningen upphör, se särskilt stycke om brukarens ansvar.

Ett förskrivet hjälpmedel kan endast bytas vid en väsentlig medicinsk/ funktionsmässig förändring. Krävs en ny bedömning av patientens status för att kunna förskriva skall detta ske. Ett förslitet hjälpmedel ska bytas om patienten löper risk att skada sig. Byte av hjälpmedel ska alltid grunda sig på en aktuell bedömning av behörig förskrivare. Ny förskrivningshandling ska utfärdas.

Avsteg från lägsta godtagbara nivå på patientens önskemål kan göras i undantagsfall, möjligheten finns enbart om förskrivare och hjälpmedelscentral är ense om återanvändbarhet, servicemöjlighet och lämplighet i övrigt av föreslagen artikel. Patient som önskar ett annat hjälpmedel än vad som skulle ha förskrivits utifrån normen "godtagbar nivå" kan få detta om patienten bekostar hela merkostnaden. Regionen behåller äganderätten till hjälpmedlet och står även för erforderlig service. Erlagd mellanskillnad återbetalas ej vid återlämnande av hjälpmedlet. Patienten ska informeras om att han vid val av hjälpmedel utanför normalt sortiment, riskerar att få längre väntetider vid behov av reservdelar och service. Skriftlig överenskommelse ska träffas i varje enskilt fall mellan hjälpmedelscentralen och patienten.

Som hjälpmedel betraktas såväl produkt som installation, d v s hela kostnaden ska bäras av förskrivande enhet.

Före förskrivning av hjälpmedel som medför ingrepp i fastighet ska fastighetsägaren lämna sitt medgivande. En skriftlig överenskommelse, särskild avtalsförbindelse, ska tecknas mellan fastighetsägaren och sjukvårdshuvudmannen för att förtydliga ansvaret för återställande samt att hjälpmedlet förblir regionens/kommunens egendom (så kallad lös egendom). I de fall installation av hjälpmedel är en del i en bostadsanpassning bör finansieringsfrågan diskuteras mellan berörda huvudmän.

Nedmontering sker genom regionens/kommunens försorg. Förskrivande enhet ansvarar för återställning, om inte annat överenskommit vid förskrivningstillfället.

Region Kalmar län

Regionens ansvar

Oavsett ålder ansvarar regionen för alla syn-, hörsel- och ortopedtekniska hjälpmedel samt vissa medicinska behandlingshjälpmedel med kringutrustning och reparationskostnader för dessa. Regionen Kalmar län ansvarar även för all förskrivning av kommunikationshjälpmedel oavsett ålder fram till 2022-12-31. Se Praktiska anvisningar Habilitering och Rehabilitering 2021 samt del 1

Enligt en överenskommelse mellan barn- och ungdomshabiliteringen ansvarar Region Kalmar län för förskrivning av tyngdprodukter för barn och ungdomar under 18 år som har en accepterad vårdbegäran inom BUP, se Praktiska anvisningar Habilitering och Rehabilitering 2021.

[Överenskommelser och praktiska anvisningar - Vårdgivare Region Kalmar län](#)

Habilitering - delat ansvar Region och kommun

För insatser kopplat till habilitering råder särskilt ställningstagande. För patient som bor i ordinärt boende ansvarar Regionen för de patienter som har en aktiv kontakt med habiliteringen dvs. en pågående habiliteringsplanering upp till 18 år.

För de patienter som enbart har LSS-insats enligt (Råd och Stöd) likställs inte detta med en aktiv habiliteringskontakt.

Kommunen ansvarar för hjälpmedelsförsörjning och kostnad i särskilt boende, bostad med särskild service, i dagverksamhet och i daglig verksamhet (enl. SoL och LSS). Se: Praktiska anvisningar Habilitering och Rehabilitering 2021

[Överenskommelser och praktiska anvisningar - Vårdgivare Region Kalmar län](#)

Kommunernas ansvar

Sedan 2008-01-01 ansvarar kommunerna för all hjälpmedelsförsörjning som förskrivs av arbetsterapeuter, sjukgymnaster och sjuksköterskor i samband med rehabilitering/behandling. Detta gäller samtliga invånare oavsett ålder för i såväl ordinärt som i särskilt boende, bostad med särskild service, i dagverksamhet och i daglig verksamhet (enl. SoL och LSS).

Kommunen ansvarar för alla hjälpmedel på korttidsboende, gruppboende, daglig verksamhet och dagverksamhet som används av mer än en person.

Ansvar vid flyttning

Flyttning av utrustning på grund av ombyggnad/motsvarande bekostas av fastighetsägaren. Flyttning av utrustning på grund av ommöblering och liknande bekostas av patienten.

Vid flyttning inom länet svarar patienten själv för flyttning av de hjälpmedel som kan hanteras i det egna "flyttlasset". Vid flyttning av hjälpmedel som kräver varsam hantering och/eller nedmontering och installation svarar förskrivande enhet för hanteringen, det står i dessa fall angivet i avtalsförbindelsen.

Patientens ansvar

Vid lån av hjälpmedel har patienten ansvar för detta efter information om handhavande och skötsel, patienten ska därför rekommenderas att se över sitt försäkringsskydd. Skriftlig överenskommelse/avtalsförbindelse ska tecknas.

Om patienten inte kan ta eget ansvar för hjälpmedlet övergår ansvaret till närstående, anhörig eller vårdare som då ska underteckna avtalsförbindelsen. Med vårdare avses här även privat vårdgivare. När behovet av hjälpmedlet upphör eller lånetiden gått ut ska det återlämnas i väl rengjort skick.

Patienten svarar för transporten utom i de fall hjälpmedlet kräver varsam hantering och/eller nedmontering. Vid transporten av hjälpmedel som kräver varsam hantering finns det angivet i avtalsförbindelsen i dessa fall svarar förskrivande enhet för transporten.

Driftskostnader som uppstår i samband med hjälpmedelsanvändning står patienten själv för. I de fall patienten ska stå för tex. anslutningsavgift och/eller abonnemangavgifter ska detta framgå av avtalsförbindelsen.

Vid skada eller förlust som orsakas på grund av oaktsamhet är grundregeln att patienten svarar för de kostnader som uppstår. Detta gäller även vid anpassning/ ombyggnad som genomförs utan förskrivares godkännande.

Justering, service med mera av produkter som brukaren själv införskaffat, ansvarar patienten själv för.

För hjälpmedel som används och förvaras inom institution (skola, daghem eller liknande) gäller institutionens försäkring. Saknas försäkring bär institutionen ansvaret enligt principen om aktsamhetskrav.

Avgifter för patienten

Bedömningsavgift (patientavgift)

Bedömningsavgift (patientavgift) tas ut i samband med bedömning av medicinskt behov av hjälpmedel. Se [Avgiftshandboken - Region Kalmar län](#). Gäller även för patienter inom rehabiliteringen vid andra åtgärder än rehabilitering.

Egenavgift

I vissa fall ska en egenavgift för hjälpmedlet tas ut. Egenavgiften betalas till förskrivande enhet i samband med förskrivningen (avgiften tillfaller förskrivande enhet). Egenavgifter återbetalas inte i de fall hjälpmedlet återlämnas eller behovet upphör. För hjälpmedel som tillhandahålls under slutenvårdstiden tas egenavgift ut i samband med utskrivning. Egenavgiften tillfaller sedan den slutliga kostnadsbäraren. Gäller även för patienter inom rehabiliteringen.

En del hjälpmedel är belagda med egenavgift (inkl moms): Se bilaga 1

Patienten är ansvarig för skötsel och underhåll som ska utföras med vissa intervaller för att undvika onödig förslitning. Patienten är dessutom kostnadsansvarig för tillbehör av förbrukningskaraktär och driftskostnader.

Patienten ombesörjer samt är kostnadsansvarig för reparationer på följande produkter, tidigare klassade som hjälpmedel:

- cykel, förskriven före 2004-12-31
- fyrhjuligt terrängfordon, förskrivet före 2003-01-01
- dator, förskriven före 1999-02-03
- bandspelare, förskriven före 1999-02-03

Hjälpmedel vid speciella situationer

Arbetsplatshjälpmedel

För hjälpmedel på arbetsplatsen eller under arbetsmarknadsutbildning svarar arbetsgivaren, försäkringskassa, arbetsförmedlingen enligt särskilda regler. För sådana hjälpmedel som används både i hemmet och på arbetsplatsen kan en kostnadsdelning ske. Daglig verksamhet, enligt LSS § 9 punkt 10, jämställs i detta avseende med arbetsplats.

För redan anställda har [Försäkringskassan](#) ansvaret för samhällets insatser bland annat tekniska hjälpmedel på

arbetsplatserna, vilka till viss del kan bekostas av arbetsgivaren.

För arbetssökande bibehåller arbetsförmedlingen sitt ansvar avseende de sex första månaderna av en anställning. Här i inkluderas också de som genomgår någon form av arbetsmarknadsutbildning inkl praktisk arbetslivsorientering mm.

Skolelever med funktionsnedsättning

Skolan ansvarar för att fysiskt och socialt tillgängliggöra lärmiljön och erbjuda pedagogiska verktyg och anpassningar för elever med funktionsnedsättning så de kan tillgodogöra sig utbildningen och vara delaktiga under skoldagen. I skolans ansvar ingår också allt förbrukningsmaterial.

För elever med bestående funktionsnedsättning som har anknytning till regionens habilitering har regionen ansvar för de personliga hjälpmedel som förskrivs inom förskola och skola.

Regionen ansvarar för personer upp till 18 år enligt tillägg till hemsjukvårdsavtalet 2015-02-04.

Förskrivarens roll är att bistå med rådgivning utifrån sin yrkeskompetens.

Förskrivaren ansvarar för att barn inskrivna vid regionens habilitering som har behov av ett hjälpmedel som används barnets hela dagliga liv provas ut, anpassas och förskrivs.

Förskrivning ska göras tidsbegränsad så att uppföljning och återtagning av hjälpmedel underlättas

Personligt förskrivna hjälpmedel utmärks av (SOU 2004:83):

- att de i huvudsak är kompensande, och att de är utprovade och särskilt anpassade till en specifik barn/elev”
- att de inte utan omfattande åtgärder kan användas av någon annan, eller att de inte kan eller kommer att kunna användas av någon annan

Universitet / Högskola: Personliga hjälpmedel, individuellt utprovade och anpassade, tillhandahålls av den region där studenten är hemmahörande.

Bostadsanpassning

Kommunens handläggare för bostadsanpassningsbidrag ansvarar för att tolka Boverkets allmänna riktlinjer, göra en teknisk bedömning, samt utarbeta rutiner för anpassningar som ska kvarstå i kommunens ägo.

Kommunens hjälpmedelsförskrivare/intygsskrivare ansvarar för den medicinska bedömningen av funktionshindret/aktivitetshindret och ger förslag till anpassningar, som tar bort hindren, i den fysiska miljön.

Avflyttning från länet

Förskrivet hjälpmedel som inte är fast installerat får medtagas vid flyttning under förutsättning att mottagande sjukvårdshuvudman övertar förskrivningsansvar. För medflyttning av hjälpmedel, med ett inköpsvärde inklusive tillbehör överstigande angivet belopp i riksavtalet, måste skriftlig överenskommelse tecknas om köp och övertagande av förskrivningsansvar, se- vidare i Handboken med tillhörande rutiner.

Eventuella transportkostnader debiteras den nya vårdgivaren. Hjälpmedlen tillfaller den nya vårdgivaren och ska återlämnas dit när behovet upphör.

Hjälpmedel med omfattande anpassningar bör alltid följa patienten utan kostnad för den nye vårdgivaren. Omvänt gäller liknande vid inflyttning till länet.

Hjälpmedel till utomlänbo

Hemregionen svarar för kostnaderna i de fall en patient från annat län vårdas på remiss, söker vård via fritt vårdval. All debitering sker enligt "Riksavtalet", som även innefattar överenskommelse gällande hjälpmedel. pga. att hjälpmedelsorganisationen inom en region eller kommun kan se olika ut i landet, bör hem regionen kontaktas före förskrivning av hjälpmedel. Vid vård av dessa patienter ska rutiner för avgifter [Avgiftshandboken - Region Kalmar län](#) och "Handboken rutiner för hjälpmedel" användas, den nås via Vårdgivare i Kalmar län [Förskrivning av hjälpmedel - Vårdgivare Region Kalmar län](#)

Person som under vistelse i länet blir i behov av akut sjukvård och blir aktuell för förskrivning av hjälpmedel, får det förskrivet och lånar det på samma villkor som länets egna invånare. Riksavtalet gäller.

Vid planerad vistelse av utomlännsbo med hjälpmedelsbehov får personen vända sig till sin hemregion alternativt kontakta den kommun de ämnar vistas i.

Utländska medborgare

Utvandrad svensk medborgare

Utlandssvenskar är hänvisade att söka planerad vård i sitt arbets- eller bosättningsland, men kan få planerad vård om de fått intyg från Försäkringskassan eller provisoriskt intyg om innehav av EU-kort från myndigheterna i sitt bosättningsland. Då betalar de samma patientavgift som bosatta i Region Kalmar län. Saknas intyg får patienten betala den verkliga vårdkostnaden/hjälpmiddel och i efterhand begära ersättning i sitt hemland.

Utländska medborgare

Utländsk medborgare är en person som är medborgare i ett annat land och vistas i Sverige. En person som uppvisar EU-kortet eller provisoriskt intyg om innehav av EU-kort har vid tillfällig vistelse här rätt till sådana hjälpmedel som bedöms som nödvändiga. Vad som är nödvändig vård utgår alltid från en medicinsk bedömning.

Asylsökande, gömd eller tillståndslös

Asylsökande, gömda och tillståndslösa har rätt till hjälpmedel och vård som inte kan anstå. Asylsökande, såväl barn som vuxna, har rätt till samma hälso- och sjukvård samt tandvård som folkbokförda i regionen.

Asylsökande ska uppvisa ett giltigt LMA-kort (Lagen om mottagande av asylsökande) vid kontakt med vården. Kortet, som utfärdas av Migrationsverket innehåller foto, namn, födelsetid samt telefonnummer för kontroll av giltighet.

Gömda och tillståndslösa ska erhålla akut vård och vård som inte kan anstå, bland annat hjälpmedel vid funktionshinder (om inte patienten kan få tillgång till sådant på annat sätt).

Läs mer om Region Kalmar läns regelverk [Avgiftshandboken - Region Kalmar län](#) om avgifter och regler för sjukvården.